

การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียน
ในสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

Developing a Model of Participatory Learning Management of Local Wisdom to Promote
Vocational Skills of Learners in Educational Institutions under the Office of Maha
Sarakhm Primary Educational Service Area 1

สุภาพร ลามะไห¹, ทิพาพร สุจारी², พงศ์ธร โพธิ์พลศักดิ์³

Supaporn Lamahai¹, Tipaporn Sujaree², Pongtorn Popoonsak³

¹นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

²อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹Doctoral Student in Education for Locality Development Program Rajabhat Maha Sarakhm University, Thailand

^{2,3}Lecturer from in Faculty of Education, Rajabhat Maha sarakhm University, Thailand

E-mail: sulamahai@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0005-7475-9946>

E-mail: Tipaporn.s012501@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0411-5174>

E-mail: pongton444@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3635-5191>

Received 22/10/2022

Revised 30/03/2023

Accepted 10/04/2023

บทคัดย่อ

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา มีความสำคัญยิ่งที่จะทำให้การปฏิรูป การศึกษาบรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโรงเรียนในปัจจุบันยังไม่สามารถทำให้สำเร็จเป็นรูปธรรมได้ ฉะนั้นการที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาก็เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้การกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและสภาพการจัดการเรียนรู้และทักษะของผู้เรียน 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ 3) เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ และ 4) ยืนยันประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 การวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ได้แก่ ครูผู้สอน จำนวน 285 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามขนาดสถานศึกษา และกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการสัมภาษณ์ เป็นผู้บริหารและครูผู้สอน โรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best practices) จำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถามสภาพการจัดการเรียนและทักษะอาชีพของผู้เรียน และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบ กลุ่มเป้าหมายได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญในการ

[381]

Citation:

สุภาพร ลามะไห, ทิพาพร สุจारी และ พงศ์ธร โพธิ์พลศักดิ์. (2566). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3 (3), 381-400.

Lamahai, S., Sujaree, T., & Popoonsak, P., (2023). Developing a Model of Participatory Learning Management of Local Wisdom to Promote Vocational Skills of Learners in Educational Institutions under the Office of Maha Sarakhm Primary Educational Service Area 1. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 3 (3), 381-400; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2023.136>

.....

สัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ แบบประเมินความสอดคล้อง ความเหมาะสมของรูปแบบฯ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ 3 ทดลอง ใช้รูปแบบ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ได้แก่ นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 36 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ (1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษา (2) แผนการจัดการเรียนรู้ (3) แบบทดสอบ (4) แบบสอบถามความคิดเห็นของครู ที่ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ และ (5) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นฯ และระยะที่ 4 ยืนยันประสิทธิผลรูปแบบ กลุ่มเป้าหมาย เป็นผู้มีส่วนได้เสีย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเมินรูปแบบการจัดการความรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นฯ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบประเมินคุณภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยปรากฏดังนี้ (1) สภาพการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอน โดยรวมมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง และทักษะอาชีพของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (2) ผลการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษา พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษา 8 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ (2.1) ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา (2.2) หลักการ (2.3) วัตถุประสงค์ (2.4) เนื้อหา (2.5) ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นสำรวจและค้นหา ขั้นการสาธิต ขั้นขยายความรู้ และขั้นการวัดและประเมินผล (2.6) สื่อ/แหล่งการเรียนรู้ (2.7) การวัดและประเมินผล และ (2.8) เงื่อนไขของการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้ (3) ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษา พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษา มีทักษะอาชีพสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ นักเรียนมีความพึงพอใจต่อภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (4) ผลการยืนยันประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษา โดยผู้มีส่วนได้เสียประเมินคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษา โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบการจัดการเรียนรู้; การมีส่วนร่วมภูมิปัญญาท้องถิ่น; ทักษะอาชีพ

Abstract

Community participation in education management is of paramount importance for educational reform to achieve the goal of providing quality education. The participation of the community in the management of school education at present has not been able to achieve concrete results. Therefore, the emphasis on community participation in education management is to develop the learning process and determine educational management guidelines that are in line with the needs of the community. Thus, this research objective are 1) to study basic information and learning management conditions, 2) to develop learning management models, 3) to study the experimental results of learning management models, and 4) to confirm the effectiveness of participatory learning Management of local wisdom to Promote Vocational Skills of Learners in Educational Institutions under the Office of Maha Sarakham Primary Educational Service Area 1, research is divided into 4 stages. Including Phase 1 of the basic data study. Examples include 285 instructors using randomized class methods according to school size and the target group used for interviews. 6 executives and school instructors with best practices. The tools used include a questionnaire on students' learning management and vocational skills and interviews. It has a structure to analyze data by averaging the standard deviation. Phase 2 developed a model. The target group is experts in expert reference seminars. 9 people. The tools used were learning management models, consistency assessment, and suitability of the model. Analysis of the data by averaging the standard deviation. Phase 3 trials using the model. The sample used was 36 students in elementary school using group randomization. The tools used were (1) participatory learning management models. Local wisdom to promote vocational skills of learners in educational institutions (2) Learning Management Plan (3) Test (4) Teacher Opinion Questionnaire Using learning management model and (5) a questionnaire of students using local knowledge management model and Phase 4 confirmed the effectiveness of the model. The target group was school administrators, teachers, and local intelligence assessment of 9 local knowledge management models. The quality of the learning management model analyzed the data using the mean, and standard deviation. The research results appeared as follows; (1) Participatory

[383]

Citation:

สุภาพร ลามะไ, ทิพาพร สุจारी และ พงศ์ธร โพธิ์พลศักดิ์. (2566). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3 (3), 381-400.

Lamaha, S., Sujaree, T., & Popoonsak, P., (2023). Developing a Model of Participatory Learning Management of Local Wisdom to Promote Vocational Skills of Learners in Educational Institutions under the Office of Maha Sarakham Primary Educational Service Area 1. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 3 (3), 381-400; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2023.136>

learning management conditions of local wisdom to promote the vocational skills of students in educational institutions based on the opinions of administrators and teachers. Overall, the overall operating condition is moderate, and the occupational skills of students in basic educational institutions. under the Office of Maha Sarakham Primary Educational Service Area 1 according to the opinions of teachers The overall level was moderate. (2) The results of the development of the participatory learning management model of local knowledge to promote vocational skills of students in educational institutions found that the participatory learning management model of local knowledge to promote vocational skills of students in educational institutions 8 main components are; (2.1) Background and importance of problems, (2.2) Principles, (2.3) Objectives, (2.4) Content, (2.5) Process of activities are 5 stages of learning, including lessons, exploration and search, demonstration, knowledge expansion, and measurement and evaluation, (2.6) Media/learning source, (2.7) Measurement and evaluation, and (2.8) Conditions of applying the learning management model. (3) The results of the experiment using the participatory learning management model of local wisdom to promote learners' vocational skills in the school found that; students who managed to learn using the participatory learning management model of local wisdom to promote learners' vocational skills were statistically significantly higher at .01. And the students were satisfied. To local intelligence, the overall level is the highest. And (4) Results of confirming the effectiveness of the participatory learning management model of local knowledge to promote vocational skills of learners in educational institutions by evaluating the quality of the participatory learning management model of local knowledge to promote vocational skills in educational institutions as overall, it is most appropriate, with the highest level of feasibility and efficiency, and the benefits are very high as well.

Keywords: Learning Management Mode; Participation in Local Wisdom; Vocational Skills of Learners

บทนำ

การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีเป้าหมายที่ให้ผู้เรียนเกิดทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม ทักษะด้านความร่วมมือการทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านการสื่อสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ

[384]

Citation:

สุภาพร ลามะโฮ, ทิพาพร สุจारी และ พงศ์ธร โพธิ์พลศักดิ์. (2566). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3 (3), 381-400.

Lamaha, S., Sujaree, T., & Popoonsak, P., (2023). Developing a Model of Participatory Learning Management of Local Wisdom to Promote Vocational Skills of Learners in Educational Institutions under the Office of Maha Sarakham Primary Educational Service Area 1. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 3 (3), 381-400; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2023.136>

ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ ทักษะการเปลี่ยนแปลง (วิจารณ์ พานิช, 2556: 16) ซึ่งทักษะอาชีพ เป็นหนึ่งในทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง แนวคิดและหลักการของทักษะอาชีพ เน้นที่ทักษะ ในการให้บุคคลสามารถวิเคราะห์ตนเองเลือกอาชีพเพื่อสนองความต้องการของตนเอง พินิจพิเคราะห์อาชีพที่เหมาะสมกับบุคลิกภาพของบุคคล สิ่งแวดล้อม ค่านิยม และภูมิหลังของบุคคลนั้น ดังนั้นหากบุคคลมีทักษะอาชีพที่เหมาะสม บุคคลนั้นจะมีความพึงพอใจ มีความมั่นคง และประสบความสำเร็จ ในการดำรงชีพในอนาคต ทักษะอาชีพและการดำรงชีพของบุคคล จะได้รับอิทธิพลจากพันธกรรมของบุคคลนั้นส่วนหนึ่ง ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาส่วนหนึ่ง ภูมิหลังครอบครัว และอิทธิพลจากการประกอบอาชีพของบิดามารดาอีกส่วนหนึ่ง (Anne, 1964 อ้างถึงใน เพ็ญญา กลุณชาติ, 2562: 18) สถานการณ์เด็กและเยาวชนในประเทศไทยที่กำลังเผชิญนั้นมีหลายอย่าง ทั้งการศึกษาเรื่องระดับสติปัญญาที่ต่ำกว่ามาตรฐาน ด้านพฤติกรรม ด้านการรับรู้วัฒนธรรมที่ไม่เหมาะสมกับวัฒนธรรมไทย รวมทั้งด้านทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ ซึ่งยังไม่สอดคล้องกับกรอบแนวคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (ทัศนีย์ ทองไชย, 2556: 24) ดังนั้นการพัฒนาทักษะอาชีพจึงเป็นการพัฒนาความสามารถของบุคคล เพื่อการประกอบอาชีพ พัฒนาศักยภาพในตัวบุคคลให้สามารถวิเคราะห์ตนเอง และดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นสุข ซึ่งในการประเมินทักษะนี้ นักเรียนควรได้รับรู้และเข้าใจตนเองในด้านความถนัด ความสนใจ ความสามารถ ความคาดหวังของตนเอง ตลอดจนการเรียนรู้งานเข้าใจลักษณะงาน (Super, 1957 อ้างถึงใน เพ็ญญา กลุณชาติ, 2562: 18) Ginzberg (1996 อ้างถึงใน เพ็ญญา กลุณชาติ, 2562: 18) ได้กล่าวถึงการประเมินและพัฒนาทักษะนี้จะมีประสิทธิภาพที่สุดในช่วงอายุระหว่าง 13 -15 ปี เด็กจะสามารถประเมินความสามารถของตนเองได้ และพิจารณาเลือกอาชีพได้ ตลอดจนสามารถประเมินความสนใจและความสามารถของตนเองว่าตนควรเลือกอาชีพใด ยิ่งไปกว่านั้นการเสริมสร้างการเรียนรู้ทักษะด้านนี้ บุคคลจำเป็นต้องเรียนรู้ตั้งแต่ชั้นประถม (หรืออนุบาล) ไปจนถึงมัธยมศึกษา และมหาวิทยาลัย รวมถึงตลอดชีวิตโดยรูปแบบการเรียนรู้จะจัดให้เหมาะสมตามพัฒนาการของสมอง ให้แก่บุคคลแต่ละกลุ่มอายุและตามพัฒนาการของสมองแต่ละคน เพราะทักษะกลุ่มนี้ใช้รูปแบบวิธีการสอนเพียงอย่างเดียวไม่ได้ แต่ละบุคคลจะต้องเรียนรู้ด้วยตนเองที่สำคัญครูต้องทำงานหนักในการคิดค้นหาวิธีออกแบบการเรียนรู้ วิธีกระตุ้นและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของเด็ก (วิจารณ์ พานิช, 2556: 48)

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา มีความสำคัญยิ่งที่จะทำให้การปฏิรูป การศึกษาบรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัด การศึกษาโรงเรียนในปัจจุบันยังไม่สามารถทำให้สำเร็จเป็นรูปธรรมได้ การที่จะพัฒนาคุณภาพ การศึกษาให้สามารถพัฒนาเยาวชนของชุมชนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถประกอบอาชีพ พึ่งตนเอง ใฝ่รู้ใฝ่เรียนด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในชุมชนและสังคม ได้อย่างมีความสุข การที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา การพัฒนากระบวนการ เรียนรู้การกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน การพัฒนา หลักสูตรท้องถิ่น การร่วมจัด

[385]

สุภาพร ลามะโฮ, ทิพาพร สุจารี และ พงศธร โพธิ์พลศักดิ์. (2566). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของ ผู้เรียนในสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3 (3), 381-400.

Lamaha, S., Sujaree, T., & Popoonsak, P., (2023). Developing a Model of Participatory Learning Management of Local Wisdom to Promote Vocational Skills of Learners in Educational Institutions under the Office of Maha Sarakham Primary Educational Service Area 1. Interdisciplinary

Academic and Research Journal, 3 (3), 381-400; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2023.136>

กระบวนการเรียนรู้ การบริหารและการจัดการศึกษาในฐานะเป็น กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีบทบาท
รองรับการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษา ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และ
ด้านบริหารทั่วไป การระดมทรัพยากร บุคคลในชุมชนและทรัพยากรอื่น ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
(กระทรวงศึกษาธิการ, 2556: 5-6)

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นองค์ความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ของ ผู้คนในท้องถิ่นผ่าน
กระบวนการเรียนรู้มาเป็นระยะเวลายาวนานจนได้เป็นข้อสรุปของความรู้ที่ ยึดถือสืบทอดต่อ ๆ กันมา
เพราะฉะนั้นภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงมีความสอดคล้องกับเรื่องของท้องถิ่น มากกว่าภูมิปัญญาที่มาจากภายนอก การ
นำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรจึงเป็น แนวทางในการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของ
นักเรียนในท้องถิ่นนั้น ๆ อย่างแท้จริง (มานพ สกลศิลป์ศิริ, 2558: 3) ภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม มี
หลายสาขาที่เข้ามามีส่วนร่วมด้วยการถ่ายทอด ความรู้ให้กับนักเรียนได้เรียนรู้เพื่อรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ โดย
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ได้จัดสรรงบประมาณให้กับโรงเรียน เพื่อเชิญภูมิ
ปัญญาท้องถิ่นมาสอนโดย ให้ได้รับค่าตอบแทน ปัญหาที่พบ ได้แก่ งบประมาณมีจำกัด วิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่น
ถ่ายทอด องค์ความรู้ไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ภูมิปัญญาท้องถิ่นแม้ว่าจะมีความเสียสละแต่ว่าท่านก็มีภาระงาน
ทำให้มีเวลาไม่มากนักที่จะมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร หรือมาสอนได้ตามตารางที่ โรงเรียนจัดให้ วัสดุอุปกรณ์
ที่จะใช้ในการฝึกปฏิบัติบางอย่างหายาก และไม่เพียงพอ เช่น เครื่องดนตรีไทย เครื่องหวายในการจักสาน เป็นต้น
และนอกจากนี้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีจำนวนน้อยลง บางสาขาหายาก โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษามหาสารคาม บางโรงเรียนนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมวางแผน ร่วมจัดทำหลักสูตร
ท้องถิ่นหรือหลักสูตรสถานศึกษา อย่างจริงจัง บางโรงเรียนไม่ได้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมามีส่วนร่วมในการวางแผน
หรือร่วมในการ จัดทำหลักสูตร (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1. 2561).

จากนโยบายการจัดการศึกษาและที่มาดังกล่าว รวมถึงนโยบายระยะเร่งด่วนในการจัดการศึกษาของ
นางสาวตรีนุช เทียนทอง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการให้พัฒนาทักษะทางอาชีพ ส่งเสริมการจัดการศึกษา
ที่เน้นพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างอาชีพและรายได้ที่เหมาะสม และเพิ่มขีด
ความสามารถในการแข่งขันของประเทศ(คำแถลงนโยบายการจัดการศึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
(กระทรวงศึกษาธิการ, 2564: 2) ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบที่เหมาะสมของการจัดการเรียนรู้แบบมี
ส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 เพื่อให้ได้รูปแบบการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาให้ผู้เรียน มีทักษะอาชีพ
สนองต่อนโยบายการจัดการศึกษา สภาพปัญหา และความต้องการของท้องถิ่น และเพื่อเป็นการส่งเสริมให้
สถานศึกษา นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนมีทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับ
บริบทของท้องถิ่น ความถนัดและความสนใจของผู้เรียน เป็นไปตามหลักการของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น
พื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 3) คือ การศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมี

.....
ส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นมีโครงสร้างยึดหยุ่นทั้งด้านสาระ
การเรียนรู้ เวลา และการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและสภาพความต้องการในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษา
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1
3. เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1
4. ยืนยันประสิทธิผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง/กลุ่มเป้าหมาย

ระยะที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและสภาพการจัดการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษา ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนระดับประถมศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 จำนวน 1,178 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน ระดับประถมศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางจิสซี่และมอร์แกน ได้จำนวน 285 คน สุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น ตามขนาดสถานศึกษา และ กลุ่มเป้าหมายสำหรับการสัมภาษณ์ เป็น ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 6 คน

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 กลุ่มเป้าหมายเป็นผู้เชี่ยวชาญในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ Connoisseurship เพื่อยืนยันองค์ประกอบ จำนวน 9 คน ผู้เชี่ยวชาญในการสัมภาษณ์อิงผู้เชี่ยวชาญมีคุณสมบัติดังนี้ คือผู้มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอน ไม่ต่ำกว่า 5 ปี 2) วุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก 3) เป็นวิทยากรหรือให้บริการทางวิชาการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น 5) มีตำแหน่งทางวิชาการตั้งแต่ รศ.ขึ้นไปหรือมีวิทยฐานะเชี่ยวชาญ

[387]

สุภาพ ลามะโฮ, ทิพพร สุจารี และ พงศธร โพธิ์พลศักดิ์. (2566). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3 (3), 381-400.

Lamaha, S., Sujaree, T., & Popoonsak, P., (2023). Developing a Model of Participatory Learning Management of Local Wisdom to Promote Vocational Skills of Learners in Educational Institutions under the Office of Maha Sarakham Primary Educational Service Area 1. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 3 (3), 381-400; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2023.136>

ระยะที่ 3 ศึกษาผลการทดลองใช้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียน โรงเรียนกำแพงเหล่ากาเจริญศิลป์ จำนวน 36 คน ครูผู้สอน 3 คน และภูมิปัญญาท้องถิ่น 3 คน

ระยะที่ 4 ยืนยันประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยการสอบถามผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 9 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ดังนี้ 1. ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครูผู้สอน ตำแหน่งครู ที่มีวิทยฐานะเชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน 3. ภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 3 คน และนักเรียนที่ได้รับการพัฒนาทักษะอาชีพ จำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 ได้แก่ แบบสอบถามสภาพการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้บริหารสถานศึกษาสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) เกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ระยะที่ 2 เป็นแบบประเมินความสอดคล้อง และความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ระยะที่ 3 ได้แก่ แบบทดสอบวัดทักษะอาชีพของนักเรียน เป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก และแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปักผ้า

ระยะที่ 4 เป็นแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สอบถามเกี่ยวกับความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูผู้สอนโรงเรียน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มเป้าหมาย
2. ผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถามด้วยตนเองและติดต่อรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง
3. นำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลการวิจัย ไปสัมภาษณ์สัมภาษณ์ ผู้บริหารสถานศึกษาสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษา และดำเนินการสัมภาษณ์ ในระหว่างวันที่ 1-20 มิถุนายน 2564

4. ขอนหนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จากคณะครุศาสตร์ โดยส่งรายชื่อ ตำแหน่ง สถานที่ทำงาน ให้คณะครุศาสตร์เป็นผู้ออกหนังสือราชการให้ตามจำนวนรายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่กำหนดไว้

5. จัดทำแบบบันทึกการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ประกอบการตรวจสอบองค์ประกอบของร่างรูปแบบหลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการขั้นตอนกิจกรรม การประเมินผล และประเด็นอื่น ๆ ที่ผู้วิจัยต้องการให้ผู้เชี่ยวชาญ

6. ประเมินความสอดคล้อง และเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษา

7. ทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษา โดยขอความร่วมมือครูผู้สอนระดับประถมศึกษา กลุ่มสาระการจัดการเรียนรู้การงาน อาชีพ และเทคโนโลยี จำนวน 1 คน และภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 1 คน ดำเนินการทดลองดังนี้

7.1 ทดสอบก่อนเรียน

7.2 ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

7.3 ทดสอบหลังเรียน

7.4 ประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนโดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลพื้นฐานและสภาพการจัดการเรียนรู้และการศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อทักษะอาชีพของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. ประเมินความสอดคล้อง และความเหมาะสม โดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทักษะอาชีพของนักเรียนก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมและรายด้าน

ผลการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและสภาพการจัดการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษา ผลการศึกษา ดังนี้

1. สภาพการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอน

[389]

สุภาพร ลามะโฮ, ทิพาพร สุจारी และ พงศ์ธร โพธิ์พลศักดิ์. (2566). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3 (3), 381-400.

Lamaha, S., Sujaree, T., & Popoonsak, P., (2023). Developing a Model of Participatory Learning Management of Local Wisdom to Promote Vocational Skills of Learners in Educational Institutions under the Office of Maha Sarakham Primary Educational Service Area 1. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 3 (3), 381-400; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2023.136>

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอน โดยรวมและรายด้าน

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. การศึกษาหลักสูตรแม่บทหรือหลักสูตรแกนกลาง	3.57	0.38	มาก
2. การจัดทำข้อมูลสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น	3.53	0.37	มาก
3. การจัดทำกำหนดการสอนและเตรียมการสอน	3.45	0.44	ปานกลาง
4. การวัดผลและประเมินผล	3.35	0.46	ปานกลาง
5. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	3.25	0.43	ปานกลาง
โดยรวม	3.43	0.31	ปานกลาง

จากตาราง 1 พบว่า สภาพการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอน โดยรวมมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.43$; S.D. = 0.31) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การศึกษาหลักสูตรแม่บทหรือหลักสูตรแกนกลาง ($\bar{X} = 3.57$; S.D. = 0.38) การจัดทำข้อมูลสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.53$; S.D. = 0.37) การจัดทำกำหนดการสอนและเตรียมการสอน ($\bar{X} = 3.45$; S.D. = 0.44) การวัดผลและประเมินผล ($\bar{X} = 3.35$; S.D. = 0.46) และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.25$; S.D. = 0.43)

2. ผลการศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อทักษะอาชีพของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทักษะอาชีพของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน โดยรวมและรายด้าน

ทักษะอาชีพ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
ด้านความยืดหยุ่นและ ความสามารถในการปรับตัว	3.53	0.44	มาก
ด้านสังคมและทักษะข้ามวัฒนธรรม	3.53	0.42	มาก
ด้านการริเริ่มและการกำกับดูแลตนเอง	3.52	0.42	มาก
ด้านการมีผลงานและความรับผิดชอบตรวจสอบได้	3.34	0.50	ปานกลาง
ด้านภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ	3.18	0.50	ปานกลาง
โดยรวม	3.42	0.31	ปานกลาง

[390]

Citation:

สุภาพร ลามะโฮ, ทิพาพร สุจารี และ พงศธร โพธิ์พลศักดิ์. (2566). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3 (3), 381-400.

Lamaha, S., Sujaree, T., & Popoonsak, P., (2023). Developing a Model of Participatory Learning Management of Local Wisdom to Promote Vocational Skills of Learners in Educational Institutions under the Office of Maha Sarakham Primary Educational Service Area 1. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 3 (3), 381-400; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2023.136>

จากตารางที่ 2 พบว่า ทักษะอาชีพของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.42$; S.D. = 0.31) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความยืดหยุ่นและ ความสามารถในการปรับตัว ($\bar{X} = 3.53$; S.D. = 0.44) ด้านสังคมและทักษะข้ามวัฒนธรรม ($\bar{X} = 3.53$; S.D. = 0.42) ด้านการริเริ่มและการกำกับดูแลตนเอง ($\bar{X} = 3.52$; S.D. = 0.42) ด้านการมีผลงานและความรับผิดชอบตรวจสอบได้ ($\bar{X} = 3.18$; S.D. = 0.50) และด้านภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 3.18$; S.D. = 0.50)

ระยะที่ 2 การสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 การสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการออกแบบและพัฒนารูปแบบ (ฉบับร่าง) ผลสรุปได้ดังนี้ รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 8 องค์ประกอบ ดังนี้ 1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา 2. หลักการ 3. วัตถุประสงค์ 4. เนื้อหา 5. ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 6. สื่อ/แหล่งการเรียนรู้ 7. การวัดและประเมินผล 8) เงื่อนไขของการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ไปใช้

ระยะที่ 3 ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

3.1 ประเมินทักษะอาชีพของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตารางที่ 3 ทักษะอาชีพของนักเรียนหลังการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียน โดยรวมและรายด้าน

ทักษะอาชีพ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
ด้านการริเริ่มและการกำกับดูแลตนเอง	3.52	.21	ดีมาก
ด้านการมีผลงานและความรับผิดชอบตรวจสอบได้	3.50	.19	ดี
ด้านความยืดหยุ่นและ ความสามารถในการปรับตัว	3.47	.21	ดี
ด้านภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ	3.44	.26	ดี
ด้านสังคมและทักษะข้ามวัฒนธรรม	3.38	.22	ดี
โดยรวม	3.46	.08	ดี

[391]

สุภาพร ลามะโฮ, ทิพาพร สุจारी และ พงศ์ธร โพธิ์พลศักดิ์. (2566). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3 (3), 381-400.

Lamaha, S., Sujaree, T., & Popoonsak, P., (2023). Developing a Model of Participatory Learning Management of Local Wisdom to Promote Vocational Skills of Learners in Educational Institutions under the Office of Maha Sarakham Primary Educational Service Area 1. Interdisciplinary

Academic and Research Journal, 3 (3), 381-400; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2023.136>

จากตารางที่ 3 พบว่า ทักษะอาชีพของนักเรียนหลังการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียน โดยรวมมีทักษะอาชีพอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 3.46$; S.D. = 0.08) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับดีมาก คือ ด้านการริเริ่มและการกำกับดูแลตนเอง ($\bar{X} = 3.52$; S.D. = 0.19) ส่วนด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับดี โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีผลงานและความรับผิดชอบตรวจสอบได้ ($\bar{X} = 3.50$; S.D. = 0.19) ด้านความยืดหยุ่นและ ความสามารถในการปรับตัว ($\bar{X} = 3.47$; S.D. = 0.21) ด้านภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 3.47$; S.D. = 0.21) และด้านสังคมและทักษะข้ามวัฒนธรรม ($\bar{X} = 3.38$; S.D. = 0.22)

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทักษะอาชีพของนักเรียนก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมและรายด้าน

ทักษะอาชีพ	ก่อนการพัฒนา		หลังการพัฒนา		df	t	Sig.
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.			
ด้านความยืดหยุ่นและ ความสามารถในการปรับตัว	2.80	.29	3.47	.21	35	10.46	.000
ด้านการริเริ่มและการกำกับดูแลตนเอง	2.75	.36	3.52	.21	35	11.62	.000
ด้านสังคมและทักษะข้ามวัฒนธรรม	2.84	.23	3.38	.22	35	9.52	.000
ด้านการมีผลงานและความรับผิดชอบตรวจสอบได้	2.67	.36	3.50	.19	35	11.68	.000
ด้านภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ	2.75	.37	3.44	.26	35	8.33	.000
โดยรวม	2.76	.20	3.46	.08	35	19.69	.000

จากตารางที่ 4 พบว่า ทักษะอาชีพของนักเรียนระดับประถมศึกษาโดยรวม หลังการพัฒนาสูงกว่า ก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนมีทักษะอาชีพหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้านเช่นกัน

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
ด้านเนื้อหา	4.61	0.21	มากที่สุด
ด้านการวัดประเมินผล	4.61	0.29	มากที่สุด
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.60	0.20	มากที่สุด
ด้านผู้สอน/ภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.57	0.26	มากที่สุด
ด้านสื่อ/แหล่งเรียนรู้	4.51	0.30	มากที่สุด
โดยรวมทุกด้าน	4.55	0.17	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$; S.D. = 0.17) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านเนื้อหาและด้านการวัดผลประเมินผล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.61$) ส่วนด้านสื่อ/แหล่งเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.51$)

ระยะที่ 4 ยืนยันประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนทางการเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 9 คน

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. หลักการและเหตุผล	4.67	0.33	มากที่สุด	4.67	0.33	มากที่สุด	4.67	0.33	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ	4.44	0.30	มาก	4.44	0.46	มาก	4.53	0.32	มากที่สุด
3. การจัดกิจกรรมการพัฒนา	4.56	0.17	มากที่สุด	4.53	0.32	มากที่สุด	4.39	0.18	มาก
4. การวัดและประเมินผล	4.56	0.30	มากที่สุด	4.44	0.39	มาก	4.39	0.33	มาก
โดยรวมทุกด้าน	4.54	0.19	มากที่สุด	4.51	0.20	มากที่สุด	4.44	0.10	มาก

[393]

สุภาพร ลามะโฮ, ทิพาพร สุจารี และ พงศ์ธร โพธิ์พลศักดิ์. (2566). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3 (3), 381-400.

Lamaha, S., Sujaree, T., & Popoonsak, P., (2023). Developing a Model of Participatory Learning Management of Local Wisdom to Promote Vocational Skills of Learners in Educational Institutions under the Office of Maha Sarakham Primary Educational Service Area 1. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 3 (3), 381-400; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2023.136>

จากตารางที่ 6 พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมมีความเหมาะสม เป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาครู โดยรวม ด้านความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านความเป็นประโยชน์มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัย ผลการวิจัย พบว่า

1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน สภาพ และความต้องการในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษา พบว่า (1) สภาพการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอน โดยรวมมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน 5 ด้าน พบว่า มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน และอยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การศึกษาหลักสูตรแม่บทหรือหลักสูตรแกนกลาง การจัดทำข้อมูลสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดทำกำหนดการสอนและเตรียมการสอน การวัดผลและประเมินผล และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (2) ทักษะอาชีพของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความยืดหยุ่นและ ความสามารถในการปรับตัว ด้านสังคมและทักษะข้ามวัฒนธรรม ด้านการริเริ่มและการกำกับดูแลตนเอง ด้านการมีผลงานและความรับผิดชอบตรวจสอบได้ และด้านภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ

2. ผลการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ที่พัฒนาขึ้น มีองค์ประกอบมี 8 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา 2. หลักการ 3. วัตถุประสงค์ 4. เนื้อหา 5. ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นสำรวจและค้นหา ขั้นการสาธิต ขั้นขยายความรู้ และขั้นการวัดและประเมินผล 6. สื่อ/แหล่งเรียนรู้ 7. การวัดและประเมินผล 8) เงื่อนไขของการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ไปใช้ โดยผ่านการประเมินสอดคล้องและความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนทางการเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 จากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน พบว่า โดยรวมมีความสอดคล้องและความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดและมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ด้านความสอดคล้อง พบว่า ทุกด้านมีความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบ และด้านความเหมาะสม พบว่า มีความสอดคล้องอยู่ในระดับมาก ถึงมากที่สุดโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบ

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า (1) การทดสอบวัดทักษะอาชีพของนักเรียนหลังการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ที่พัฒนาขึ้น พบว่า โดยรวมนักเรียนมีทักษะอาชีพอยู่ในระดับดี โดยด้านการริเริ่มและการกำกับดูแลตนเอง มีทักษะอยู่ในระดับดีมาก ส่วนด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับดี โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการริเริ่มและการกำกับดูแลตนเอง ด้านการมีผลงานและความรับผิดชอบตรวจสอบได้ ด้านความยืดหยุ่นและ ความสามารถในการปรับตัว ด้านภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ และด้านสังคมและทักษะข้ามวัฒนธรรม (2) ผลการเปรียบเทียบทักษะอาชีพของผู้เรียนหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (3) ผลการสอบถามความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 โดยรวมผู้เรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

4. การยืนยันประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนทางการเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 พบว่า ระดับความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ตามความคิดเห็นของมีส่วนได้เสียจำนวน 9 คน โดยรวมมีความคิดเห็นว่าเป็นแผนการจัดการเรียนรู้มีคุณภาพเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยจากข้อค้นพบตามลำดับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนจากผู้เชี่ยวชาญ 9 คน พบว่า มีความเหมาะสม ถูกต้อง มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และความสอดคล้องเชิงโครงสร้าง สามารถนำไปทดลองใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ได้พัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบ โดยมีองค์ประกอบที่สัมพันธ์กัน คือ 1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา 2. หลักการ 3. วัตถุประสงค์ 4. เนื้อหา 5. ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 6. สื่อ/แหล่งการเรียนรู้ 7. การวัดและประเมินผล 8) เงื่อนไขของการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้ ซึ่งมีกระบวนการเรียนการสอนของ รูปแบบ 5 ขั้นตอน คือ ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นสำรวจและค้นหา ขั้นการสาธิต ขั้นขยายความรู้ ขั้นการวัดและประเมินผล โดยในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้มีศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการ พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะอาชีพของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ การนำแนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R & D) (Mahdioubi, 2009: 10-11) มาเป็นขั้นตอนหลักของการดำเนินการวิจัย และนำการออกแบบระบบการเรียนการสอน (ADDIE Model) (Schlegel, 1995: 5) มาเป็นกระบวนการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยนำมาบูรณาการร่วมกัน 4 ขั้นตอน ดังนี้ คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Research (R) ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนารูปแบบ (Development (D) ขั้นตอนที่ 3 การนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปใช้ (Research (R) ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนาประเมินผลรูปแบบ (Development (D) ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะพิสัยมาใช้ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างทักษะอาชีพของผู้เรียน โดยนำแนวคิดตามรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิด การพัฒนาทักษะพิสัยของเดวิส (Davies, 1971: 50-56) เน้นการพัฒนาทักษะย่อยก่อนพัฒนาทักษะที่ซับซ้อนขึ้น ผู้สอนจะดำเนินการสาธิตและผู้เรียนได้ปฏิบัติ และมีการแนะนำเทคนิควิธีการที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถทำงานนั้นได้ดีขึ้น จนผู้เรียนสามารถปฏิบัติทักษะได้อย่างสมบูรณ์และชำนาญ อีกทั้งผู้วิจัยจึงได้นำรูปแบบการเรียนรู้อยู่ ตามแนวคิด การพัฒนาทักษะพิสัยของดี เซคโค (De Cecco, 1974: 272-279) ที่เน้นบทบาทของผู้สอนต้อง วิเคราะห์ทักษะที่จะสอน และวิเคราะห์งานที่จะให้ผู้เรียนปฏิบัติ มีการประเมินความสามารถ เบื้องต้น

[396]

Citation:

สุภาพร ลามะโฮ, ทิพาพร สุจारी และ พงศ์ธร โพธิ์พลศักดิ์. (2566). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3 (3), 381-400.

Lamaha, S., Sujaree, T., & Popoonsak, P., (2023). Developing a Model of Participatory Learning Management of Local Wisdom to Promote Vocational Skills of Learners in Educational Institutions under the Office of Maha Sarakham Primary Educational Service Area 1. Interdisciplinary

Academic and Research Journal, 3 (3), 381-400; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2023.136>

ของผู้เรียน และเสริมให้มีพื้นฐานความรู้เมื่อผู้เรียนขาด และจัดลำดับทักษะพื้นฐานไปสู่ ทักษะที่มีความ สลับซับซ้อน สาธิตและอธิบายแนะนำ ยกตัวอย่าง ฝึกปฏิบัติจริง อย่างเป็นลำดับ ขั้นตอนอย่างต่อเนื่องกัน มีการ ฝึกหัด และมีการให้แรงเสริม โดยให้ผู้เรียนได้รู้ผลของการฝึกปฏิบัติ สอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญพอ พ่วงแพ (2557: 242) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ สังคมศึกษา (RLASA Model) ที่ดำเนินการพัฒนารูปแบบอย่างเป็นระบบ และดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของ รูปแบบ การเรียนการสอนจากผู้เชี่ยวชาญ ทำให้รูปแบบการเรียนการสอนมีความเหมาะสมและนำไปใช้ใน การจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลตามที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้

2. ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ ของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า

2.1 ทักษะอาชีพของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หลังการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ มีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ทั้งนี้ เกิดจากทักษะอาชีพของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่นำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ มีที่มา ขั้นตอน และกระบวนการที่ชัดเจน และเป็นระบบ มีการวิเคราะห์เกี่ยวกับทักษะอาชีพของนักเรียนในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ที่จำเป็นและการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความเชี่ยวชาญ ตามขอบข่ายของทักษะ อาชีพ ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความยืดหยุ่นและ ความสามารถในการปรับตัว ด้านการริเริ่มและการกำกับดูแล ตนเอง ด้านสังคมและทักษะข้ามวัฒนธรรม ด้านการมีผลงานและความรับผิดชอบตรวจสอบได้ และ ด้านภาวะ ผู้นำและความรับผิดชอบ เพื่อรับรองทักษะอาชีพของนักเรียน ที่นำมาใช้ในการวิจัย ทั้งนี้ รูปแบบการจัดการเรียน การสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะอาชีพของนักเรียนที่พัฒนาขึ้น มีกระบวนการเรียนการสอนที่เหมาะสม และชัดเจน โดยในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการเรียนการสอน มีการบูรณาการเนื้อหาสาระ ของรายวิชาผสมผสานกับการ พัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจในการเรียน เพราะเป็นการ เรียนภาคทฤษฎีที่ควบคู่ไปกับการปฏิบัติ ซึ่งในการพัฒนา ทักษะอาชีพของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ ดำเนินการฝึกปฏิบัติเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง สอดคล้อง กับรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะ พิสัยของ De Cecco (1974: 272 279) ที่มีการฝึกปฏิบัติทักษะที่เป็นลำดับขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง และจากผลการ ประเมินทักษะ วิชาชีพของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แสดงให้เห็นว่า มีพัฒนาการที่ดีขึ้นในทุกทักษะ สอดคล้องกับ รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะพิสัยของ Harrow (1972: 96-99) ที่เปิด โอกาสให้ฝึกฝนจนสามารถกระทำสิ่งนั้นได้ถูกต้องสมบูรณ์ และกระทำอย่างเป็นธรรมชาติ แบบอัตโนมัติ โดยไม่ รู้สึกว่าต้องใช้ความพยายามเฉพาะเป็นพิเศษ อาศัยการปฏิบัติบ่อยครั้งใน สถานการณ์ที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ ทักษะ

อาชีพของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เกิดการพัฒนาขึ้นภาย หลังจากการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะอาชีพของนักเรียน ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีเพิ่มขึ้น สามารถพัฒนาองค์ความรู้ของตนเองในเชิงเหตุและผล สนุกกับการเรียน โดยเฉพาะการทำกิจกรรมที่พัฒนาทักษะอาชีพที่นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้ดีที่สุด ผู้เรียนสามารถใช้องค์ความรู้ของตนเองมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในชั้นเรียน มีการนำเสนอผลงานที่มีความหลากหลาย พัฒนาแนวคิดใหม่จากการปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอน แต่มีทักษะการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาที่อยู่ ในระดับพอใช้ อาจเป็นเพราะประสบการณ์ของผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน จึงขาดความ เชื่อมั่นในการนำเสนอแนวคิดที่ใช้ในการตัดสินใจเพื่อการแก้ปัญหา จึงเป็นข้อจำกัดที่เกิดขึ้นตาม ระบบสนับสนุน ที่ต้องคำนึงถึงการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีความยืดหยุ่น และเหมาะสมกับ บริบทของผู้เรียน เพื่อที่จะนำมาช่วยให้เกิดการพัฒนาในทิศทางที่ดีขึ้นในอนาคต

2.2 ความพึงพอใจของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างทักษะอาชีพของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างทักษะอาชีพของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการพัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบ สามารถทำให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติจริง และนำทักษะอาชีพของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปใช้ประโยชน์ในการฝึกปฏิบัติการในสถานศึกษาได้สนองต่อความต้องการพื้นฐานของ ตนเองในการพัฒนาความรู้ความสามารถ เพื่อให้ประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับลำดับขั้นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ (Maslow, 1970: 69-80) ที่ ต้องการจะ ได้รับความสำเร็จในชีวิต จึงแสวงหาองค์ความรู้เพื่อพัฒนาตนเอง สอดคล้องกับผลการวิจัยของทัศนีย์ ทองไชย (2556: 225) ที่ได้พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการจัดการความรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ที่ได้ทำการศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับภรณ์ ศิริวิศาลสุวรรณ (2562) ได้พัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างทักษะชีวิตในยุคดิจิทัลสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ผลการวิจัยพบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรเสริมสร้างทักษะชีวิตในยุคดิจิทัลอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ยืนยันประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า ผลการยืนยันประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษา โดยผู้มีส่วนได้เสียประเมินคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษา โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากเช่นกัน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะตามลำดับดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 การนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปเป็นทางเลือกของการพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียน ควรมีการศึกษาคู่มือการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ และองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้ชัดเจน เพื่อให้เกิดประสิทธิผลแก่นักศึกษาตามเป้าหมายที่รูปแบบกำหนดไว้

1.2 ครูผู้สอนควรมีการพัฒนาสื่อที่หลากหลายให้ผู้เรียนเห็นตัวอย่างที่ชัดเจน รวมถึงวัสดุอุปกรณ์ที่เอื้อประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้า การสร้างบรรยากาศของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เอื้อให้ผู้เรียนได้ผ่อนคลาย และเกิดประสิทธิภาพในการเรียน

1.3 ผู้อำนวยการโรงเรียนต้องมีความตระหนักและเห็นความสำคัญของครูในโรงเรียน ที่ต้องมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนอย่างแท้จริง

1.4 สถานศึกษาควรมีการพัฒนาหลักสูตรการส่งเสริมอาชีพในโรงเรียนให้ตอบสนองความต้องการของนักเรียนและชุมชนโดยเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดทฤษฎีอื่น ๆ มาบูรณาการให้สอดคล้องกับสภาพบริบททางด้านผู้เรียน ด้านโรงเรียน และด้านชุมชน

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยและพัฒนานวัตกรรม สื่อการสอน ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนเนื่องจากมีความสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อตอบสนองนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ

2.3 ควรมีการศึกษาย่อยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือส่งผลต่อการพัฒนาทักษะอาชีพในศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.)

กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.)

[399]

Citation:

สุภาพร ลามะโฮ, ทิพาพร สุจारी และ พงศ์ธร โพธิ์พลศักดิ์. (2566). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3 (3), 381-400.

Lamaha, S., Sujaree, T., & Popoonsak, P., (2023). Developing a Model of Participatory Learning Management of Local Wisdom to Promote Vocational Skills of Learners in Educational Institutions under the Office of Maha Sarakham Primary Educational Service Area 1. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 3 (3), 381-400; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2023.136>

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). *แนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยภูมิปัญญาชาวบ้านในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน..* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- ทัศนีย์ ทองไชย. (2556). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวความคิดการจัดการความรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เพ็ญภา กุลนภาดล. (2562). *การให้การปรึกษาวัยรุ่น*. ชลบุรี: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เพ็ญพะนอ พ่วงแพ. (2557). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษา สำหรับนักเรียนนักศึกษาวิชาชีพครู*. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ภรณ์ ศิริวิศาลสุวรรณ. (2562). *การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างทักษะชีวิตในยุคดิจิทัลสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (กลุ่มหลักสูตรและการนิเทศ) มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มานพ สกลศิลป์ศิริ. (2558). *การพัฒนาคุณภาพครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน: การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ 21*. *วารสารนวัตกรรมการเรียนรู้*. 1 (2), 3-14.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1. (2561). *รายงานการกำกับติดตามการดำเนินงานประจำปี 2561*. มหาสารคาม: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1.
- Davies, P., & Dunnill, R., (2008). Learning study as a model of collaborative practice in initial teacher education. *Journal of Education for Teaching*, 34(1), 3-16.
- De Cecco, J.P. (1974) *The Psychology of Learning and Instruction: Educational Psychology*. Englewood Cliffs. Edition 2. New Jersey: Prentice Hall.
- Harrow, A. (1972). *A Taxonomy of the Psychomotor Domain: A Guide for Developing Behavioral Objectives*. New York: Longman Inc."
- Mahdioubi, D. (2009). *Four Types of R&D*. Austin, Texas: Research Associate, IC² Institute
- Maslow, Abraham H. (1970). *Motivation and Personality*. New York: Harpers and Row.
- Schlegel (1995). *American Legal Realism and Empirical Social Science*. Chapel Hill, NC: University of North Carolina.
- Super, D.E. (1957). *The psychology of Careers*. New York: Harper.

[400]

Citation:

สุภาพร ลามะโฮ, ทิพาพร สุจारी และ พงศ์ธร โพธิ์พลศักดิ์. (2566). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1. *วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ*, 3 (3), 381-400.

Lamaha, S., Sujaree, T., & Popoonsak, P., (2023). Developing a Model of Participatory Learning Management of Local Wisdom to Promote Vocational Skills of Learners in Educational Institutions under the Office of Maha Sarakham Primary Educational Service Area 1. *Interdisciplinary Academic and Research Journal*, 3 (3), 381-400; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2023.136>